

Gaandeweg

FAMILIE IS BELANGRIJK. Dat is een gezegde in Frankrijk, waar de mensen steeds meer terugvallen op familieverbanden naarmate ze ouder worden. Het is daarom des te triester dat er zoveel echtscheidingen en verstoorde ouder-kindrelaties zijn, dat zoveel kinderen opgroeien in eenoudergezinnen of in 'her-samengestelde' huishoudens, zoals dat heet, als gevolg van nieuwe relaties van de ouders. Op latere leeftijd worden velen daardoor getroffen door verbroken relaties, en uiteindelijk eenzaamheid. Nu al woont de meerderheid van de bevolking in de steden alleen. Het platteland volgt dezelfde trend. Daarom is alles wat je aan familie hebt, des te belangrijker. En daarom is het bevorderen en verdedigen van de waarden van huwelijk, gezin en ouderschap van vitaal belang voor de hele samenleving."

Familie is belangrijk, ook voor ons. De Paasdagen in dit jaar waren voor ons een tijd van familiebijeenkomsten. Eerst vierden we met de familie van de Poll twee bruiloften van twee kinderen van Willem en Sonja, de broer en schoonzus van Evert die in Madrid wonen. Hun beide kinderen waren al eerder getrouwd, maar vanwege de afstanden, onder andere, konden er toen geen of weinig van hun ooms en tantes aanwezig zijn. Dus hadden die twee jonggetrouwde stellen een grote bijeenkomst gepland in Zeist, voor de hele familie- en vriendenkring in Nederland.

Dat was in het weekend rondom Pasen. Ook wij konden daarbij aanwezig zijn. Die gelegenheid hebben we aangegrepen om nog twee ontmoetingen te organiseren. De ene met alle broers en zussen van 'Everts kant', zoals dat heet, waarvan er enkele in het buitenland wonen. Ook broer Coen uit de Verenigde Staten was overgekomen.

We hadden elkaar niet meer in vol getal ontmoet sinds het overlijden van Everts moeder in 2019. Het was een zegen om elkaar weer te zien en elkaar te vertellen van ieders wedervaren de afgelopen jaren. De andere ontmoeting was voor ons gezin. Alle vijf kinderen plus Diana, de vrouw van onze Edward, en alle vijf kleinkinderen waren bij elkaar, wat niet altijd gebeurt wanneer we in Nederland zijn.

Deze ontmoetingen hebben ons goed gedaan. Ze gaven ons een drievoudige vreugde rondom de Paastijd, toegevoegd aan de bijzondere en unieke vreugde van Pasen zelf.

Europees forum in Stockholm

Ieder jaar rondom 9 mei, de Dag van Europa, organiseert het *Schuman Centre for European Studies*, een studiecentrum verbonden aan Jeugd met een Opdracht, een forum in de hoofdstad van het land dat op dat moment het voorzitterschap van de Europese Unie (EU) vervult, om met christelijke en politieke leiders de stand op te maken van belangrijke actuele ontwikkelingen in Europa, om christenen aan te moedigen actief betrokken te zijn bij de opbouw van hun land en van de Europese integratie, en voorbede te doen. Vandaar de naam van het symposium: *State of Europe Forum* ('forum over de stand van zaken in Europa').

Het voorzitterschap van de EU is roulerend en wisselt ieder half jaar. Het eerste forum vond plaats in 2014. Evert is er vanaf 2015 ieder jaar erbij betrokken, en telkens gaan we er dan samen naar toe. Soms had Janna ook een aandeel in het programma.

We hebben op deze manier veel hoofdsteden in Europa bezocht. Dit Forum is ieder jaar weer een inspirerende ontmoeting, want een belangrijk principe van het *Schuman Centre* is om lokale kerkelijke leiders en (christen) politici uit het land waar we bijeen komen, een grote rol te laten spelen. Dat biedt ons en anderen die van elders komen, de gelegenheid van heel dichtbij kennis te maken met wat er in dit land allemaal speelt, kerkelijk, sociaal, politiek. Afgelopen 9 mei waren we in de Zweedse hoofdstad Stockholm, een stad die is gebouwd op vele tientallen eilanden.

*Klarakyrkan
in hartje
Stockholm*

*Evert
spreekt
tijdens het
forum*

Tijdens het Forum werd de internationale *Prayer Breakfast* beweging officieel gelanceerd in Zweden, die politici en ambtenaren op de ministeries wil bijeenbrengen voor gebed en Bijbelse bezinning. Dit gebeurde tijdens twee bijeenkomsten in de historische Klarakerk waar Evert een van de sprekers was: een ontbijt voor politici en mensen die werkzaam zijn in het parlement, en een publieke avondbijeenkomst. Een van de aanwezige politici bracht prachtige, zelf gecomponeerde lofzangen ten gehore, zichzelf begeleidend aan de piano. Ook dat is Zweden!

Zomerschool

Dit is ook een van de thema's die Evert samen met onze vriend Jeff Fountain behandelt tijdens de Zomerschool van het *Schuman Centre* in Amsterdam, van 21-25 augustus. Het gaat dan over de belangrijke veranderingen in de Europese samenleving en de uitdagingen die zij vormen voor christenen die actief willen zijn in de publieke sfeer, in de politiek, en in het getuigenis van het evangelie in de samenleving die vergaand – zij het lang niet in alle opzichten – ontkerstend raakt.

Bezoeken

Terug in Nîmes, hebben wij onze gebruikelijke activiteiten weer snel hervat. Evert op het gebied van

muziek, begeleiden van kerkdiensten, en onderwijs in kerken en kringen, Janna op het gebied van de kerkenraad van de plaatselijke gemeente, de vrouwengroep, het koor en haar bezoekwerk. Iemand die zij de laatste jaren bijna wekelijks bezocht, was een zieke vrouw van over de honderd jaar, Françoise, die nog geheel 'bij zinnen' was en met wie ze bijna steevast over God en het christelijke geloof sprak. Telkens was het Françoise die het onderwerp aanroerde. We schrijven dit in de verleden tijd, want zij is deze zomer overleden.

Concerten

Evert gaf een reeks concerten – een met onze vriend en gitarist Dingeman Coumou in een futuristische kerk in Montpellier, een pianorecital en een orgelrecital in Nîmes, en hij werkte mee aan het jaarlijkse concert van het koor waarvan Janna deel uitmaakt, zowel als begeleider op orgel en piano, als solist.

Al deze concerten waren tot onze grote vreugde zeer goed bezocht. Een bemoediging voor Evert die altijd veel tijd steekt in het bestuderen van de partituren en het voorbereiden van zijn programma. Dat programma spreekt steevast van de Bijbel en het evangelie, door zoveel inspirerende componisten op muziek gezet. Telkens blijkt weer dat dit reacties oproept bij mensen die, zonder dat je erop aan hoeft te sturen, reageren op wat ze soms de 'spirituele boodschap' van de muziek noemen, of woorden van die strekking. Dat kan ook haast niet anders. Muziek is een taal. Wanneer je die als uitvoerder met je hart spreekt, raakt zij vaak snaren in het hart van anderen.

Weerzien van Gagnières

In augustus waren we op de plek waar we precies 25 jaar geleden onze eerste stappen hebben gezet tijdens onze tocht doorheen heel Frankrijk: het *Centre Chrétien* in Gagnières, zo'n 80 km ten noorden van Nîmes. Het was een bemoedigend weerzien van dit centrum waarvan we de huidige directeur, Pierre-Élie, indertijd hebben gekend als een kleine tiener. Dit centrum is in de jaren 1960 en 1970 opgezet als een plek van ontmoeting en onderwijs rondom vier belangrijke thema's: eenheid onder christenen, charismatische vernieuwing (het werk van de Geest), de kerk voorbereiden op de wederkomst van Christus, en de relatie tussen christenen en Israël. Jaar op jaar vinden er vele conferenties plaats, rondom een of meerdere van deze invalshoeken. In het kader van dit laatste thema waren we hier bijeen voor de jaarlijkse week van onderwijs over Israël. Het oude hoofdgebouw is nog altijd hetzelfde, het grote terrein met tenten van samenkomst en camping is steeds verder ontwikkeld.

Een 'tent der samenkomst' op het grote terrein.

We waren hier voor de jaarlijkse 'Sessie Israël', een geloofsopbouwende conferentie voor gezinnen. Evert was een van de drie sprekers, verantwoordelijk voor de onderwijssessies.

Janna deed een heel kinderprogramma voor de groep 9 tot 11 jaar. Ooit, vijftig jaar geleden, was zij onderwijzeres voor groep 5. Sindsdien heeft zij altijd en in vele verbanden kinderwerk gedaan voor deze en andere leeftijdsgroepen. Dit jaar in Gagnières deed ze dit, zoals altijd, met plezier en met verve. Zo had ze ook een speurtocht bedacht. Op een middag waren de kinderen overal op het terrein naarstig aan het zoeken, van het ene verborgen piketpaaltje naar het andere. Bij ieder paaltje moesten ze een raadsel oplossen dat te maken had met de lesinhoud. En zo moesten ze uiteindelijk een verborgen schat vinden. Een *etrog*. Dat is de vrucht die tijdens het Loofhuttenfeest wordt gepresenteerd, samen met boomtakken, als teken van de oogst. Want inderdaad, het thema van de conferentie was 'De Feesten van de Heer'. Oftewel de Bijbelse feesten, en hun betekenis voor Israël en voor christenen.

Janna's speurtocht

Israëlische dansen

Verandering op komst: van FR naar NL

Het laatste maar niet het minste nieuws van dit bulletin: na vele maanden van bezinning en twijfel hebben we de knoop doorgehakt dat we ons weer in Nederland zullen gaan vestigen, met name voor onze kinderen en kleinkinderen, en als voorziening voor de oude dag. Of die laatste spoedig komt, weten we niet, maar wel dat voor ons de jaren gaan tellen. Nu is ons prachtige huis in Nîmes waar we met plezier wonen, moeilijk verkoopbaar, omdat het dicht bij een probleemwijk is gelegen, waar veel moslims en Afrikaanse immigranten wonen. Gegadigden voor ons huis zijn bang zijn onveiligheid, drugshandel en de misdaad die daarmee gepaard gaat, zoals inbraken. Kortom, geen kopers. Wanneer ons huis desondanks toch nog voor de zomer een koper zou vinden, zou dat voor ons een teken zijn dat de tijd gekomen is om de stap naar Nederland nu te zetten.

Vlak voor de zomer is er inderdaad een koper voor ons huis gekomen. Tijdens enkele zomerweken in Nederland, konden we gaan zoeken naar een huis aldaar, en dat vonden we Almelo. Beide transacties vinden DV plaats medio oktober. Dit wordt voor ons een nieuwe start, in een stad die we nog niet kennen, maar zoiets is ons gaandeweg wel vaker overkomen.

We kunnen verhalen dat het ons veel moeite kost om Frankrijk te verlaten. Hier ligt ons hart. We zijn volop betrokken bij van alles en voelen we ons helemaal thuis hier in Frankrijk. Het is voor ons te abrupt om zo maar ineens alles en iedereen achter te laten en twee landen hogerop verder te gaan – met wie en wat? Vandaar dat we een transitieperiode inlassen. Geleidelijk aan afbouwen hier, geleidelijk aan opbouwen daar. We gaan een flat huren in Nîmes, het plan is tot de volgende zomer, om daar een deel van het jaar te verblijven. Op deze manier kunnen we in alle geleidelijkheid afscheid nemen van gemeenten, vrienden en instanties waarmee we zoveel hebben samengewerkt, en hopen we langzamerhand de overgang te kunnen maken.

Het Nederland dat we 25 jaar verlieten, is niet meer. Er is zoveel veranderd. Ook wij zijn na 25 Franse jaren niet meer wie we toen waren, ook wij zijn veranderd. In Frankrijk zijn we tot op zekere hoogte altijd een beetje vreemdeling gebleven, hoezeer we ons ook hebben vereenzelvigd met land en taal en cultuur, omdat we een groot deel van ons leven elders hebben geleid. In Nederland gaan we om dezelfde redenen ook in zekere mate vreemdelingen zijn. Daarin delen we het onvermijdelijke lot van alle migranten. En die omstandigheid herinnert ons eraan dat wij in geestelijke zin altijd 'vreemdelingen en bijwoners' zijn, waar dan ook (1 Petrus 2,11).

Lieve familie en vrienden, we wensen u allen een plezierig uiteinde van de zomer en een mooi begin van het nieuwe seizoen toe. En daarbij de zegen van de Allerhoogste die ons aller hemelse Vader wil zijn.

Een hartelijke groet,

Evert en Janna

Informatie over boeken, artikelen, conferenties: www.evertvandepoll.com

Tel. (+33) 6 88 02 07 00 – Email yvandepoll@orange.fr

Giften, zoals voorheen via: IBAN - NL37 INGB 0008 3286 47 t.n.v. Evangeliegemeente Reveil, o.v.v. Gaandeweg

Vrijheid van godsdienst in het geding

STOCKHOM IS RECENTELIJK WERELDWIJD IN HET NIEUWS GEKOMEN vanwege de publieke verbranding van de Koran door een Irakese immigrant. Ondanks protesten van enkele moslimlanden, gaf de Zweedse overheid toestemming, op grond van de vrijheid van meningsuiting en omdat er volgens haar geen gevaar was dat de publieke orde hierdoor zou worden ontregeld.”

Een verzoek van anderen om een publieke verbranding toe te staan van de Hebreeuws Bijbel (Tanakh of Torah genoemd), werd echter niet ingewilligd. Waaruit maar blijkt dat de toepassing van de grondregels van vrijheid in een Westerse democratie in concrete gevallen niet eenvoudig is, en zeker niet eensluidend.

Hoe dan ook, de vrijheid van meningsuiting als zodanig is een kostbaar goed in Zweden, evenals in alle Westerse landen. Zij is een van de mensenrechten, verankerd in de grondwet van vrijwel alle democratische landen. Zij is gegrond op een ander, nog fundamenteeler recht, dat van de vrijheid van geweten. Zij is echter niet absoluut, maar ingeperkt door twee voorwaarden: zij mag niet indruisen tegen of een gevaar opleveren voor de openbare orde, en zij mag niet oproepen of leiden tot discriminatie, want non-discriminatie is eveneens een mensenrecht. We zien de laatste jaren steeds meer hoezeer vrije meningsuiting kan leiden tot gespannen verhoudingen tussen verschillende groepen in de samenleving. De karikaturen van Mohammed in een Deense krant, en daarna in het Franse weekblad Charlie Hebdo leidde tot gewelddadige betogingen in de hele Moslim-

wereld, en zelfs tot dodelijke aanslagen op journalisten. Van de weeromstuit werden er in Frankrijk en andere Westerse landen massale betogingen gehouden om steun te betuigen aan de vrije pers, en aan het recht om te zeggen wat men vindt. Maar geldt dat ook met betrekking tot de Islam? Wanneer men daarover krasse uitspraken doet, krijgt men al snel het stempel 'islamofobie' opgedrukt, niet alleen van de zijde van Moslims maar ook van de zijde van politieke linkse stromingen die de Moslims in het algemeen beschouwen als slachtoffers van 'rechtse, liberale en kapitalistisch krachten' in de Westerse samenleving. En zo is het kringetje rond.

Vrijheid van geweten... van christenen

Blijven christenen in de kwestie van al of geen uittingen van islamofobie nog relatief buiten schot, zij komen direct in het geding wanneer het gaat om vrije meningsuiting op andere gebieden, die we vroeger wel de micro-ethische kwesties noemden: abortus en euthanasie, gezin en ouderschap, seksualiteit en voortplanting, en de diversiteit van gender waarin steeds meer groepen rechten opeisen waardoor de letterafkorting ook steeds langer wordt. Sprak men nog niet zo lang geleden van LGB, nu hoort men te schrijven LGBTQI++, wil men geen enkele categorie uitsluiten. Wanneer men zich op een van deze micro-ethische terreinen anders opstelt en anders uit dan de 'politiek correcte' opvatting die sinds de laatste tien, twintig jaar overheersend is geworden in de media, de sociale wetenschappen en de meeste politieke stromingen, wordt men door de laatsten vaak beticht van 'homofobie' en voorzien van etiketten als 'conservatief', 'discriminerend', 'extreem-rechts' of 'ultra' dit of dat. Daarmee geeft men aan dat de aangevoerde argumenten 'irrationeel' zijn en indruisen tegen wat in deze kringen als 'maatschappelijke vooruitgang' wordt beschouwd.

Nu is het op zich geen probleem dat de ene mening stuit op felle kritiek van de andere mening, zolang alle verschillende standpunten maar de kans krijgen gehoord te worden. In het publieke debat in een democratie is dat van wezenlijk belang.

Maar daar gaat de schoen nu juist steeds meer wringen. Sommige politieke en filosofische stromingen die

steeds meer invloed krijgen, willen de vrijheid van meningsuiting inperken voor wat betreft de standpunten van groepen, die ‘pro-life’, gezin en traditionele waarden op het gebied van seksualiteit, voortplanting en gender in het vaandel dragen. Het betreft merendeels christenen. Wanneer zij bidden op de weg langs een abortuskliniek, wanneer zij hulp bieden aan homofiele mensen op het punt van hun identiteit, wanneer zij als ambtenaar van de burgerlijke stand om gewetensredenen weigeren een gelijk-geslacht huwelijk te voltrekken, en wanneer zij in hun kerken en scholen bepaalde levenswijzen afkeuren, dan vinden deze stromingen dat dit strafbaar moet worden gesteld, als zijnde een delict van discriminatie. In het Engels spreekt men van *hate speech* en *hate crime*. Anders gezegd, men wil bepaalde standpunten gewoon niet meer horen, en dus juridisch uitbannen.

In Schotland pleitten parlementariërs voor het instellen van ‘bufferzones’ rondom abortusklinieken waarin het verboden moet zijn te demonstreren, een tekstbord te vertonen, en zelfs om te bidden. En verboden om te bidden, ook al is dit een onzichtbare praktijk en volgens niet gelovigen niet meer dan ‘praten of denken in jezelf’. En Engeland werd een huisvrouw gearresteerd, thuis, ten overstaan van al haar vier kinderen, met als aanklacht dat zij het ‘gebeden’ in de nabijheid van een abortuskliniek. Het idee van bufferzones vindt weerklank in diverse West-Europese landen.

Vrijheid in gevaar, een teken aan de wand

Konden we dit tot voor kort nog wel afdoen als een ‘extreem’ standpunt, nu moeten we het wel serieus nemen. In Engeland werden enkele gelovige mensen die vreedzaam demonstreerden tegen de wanpraktijken van een abortuskliniek, door de politie gearresteerd en gevangengezet. Het Europese Hof voor de Mensenrechten in Straatsburg heeft diverse mensen om gelijksoortige redenen veroordeeld. Is dit meer dan incidenteel? Volgens een recente publicatie van het *Institute for Freedom of Religion and Belief* (verschenen in 2022) bestaat er overal in Europa een reëel gevaar voor de vrijheid van geweten

en godsdienst, en voor de vrijheid van meningsuiting, van christenen die standpunten innemen op grond van hun zogenaamde ‘traditionele’ waarden en normen. Men eist dat zij tolerant zijn, maar jegens hun overtuigingen wordt diezelfde tolerantie juist heel intolerant.

Een teken aan de wand is het jongste ‘rapport over vrijheid van geloof’ van de Verenigde Naties, dat op 21 juni van dit jaar werd gepresenteerd en gepubliceerd.¹ Tijdens de persconferentie verklaarde Víctor Madrigal-Borloz, de hoofdauteur van het rapport, dat dit rapport ‘een nieuwe normatieve ruimte’ wil scheppen waarin regeringen acceptabele LGBT-normen gaan opleggen aan religieuze groepen. Aan het eind van het rapport concludeert hij:

‘De grenzen die in dit rapport worden aangegeven voor de vrijheid van religie en geloof, zijn de sleutel tot volledige verenigbaarheid van deze vrijheid met de fundamentele rechten en vrijheden van LGBT-persoon.’ Het rapport somt alle acties op ‘die nodig zijn om geweld tegen en discriminatie van hen te bestrijden’. Een daarvan is dat ‘geestelijken en andere religieuze actoren moeten worden bedreigd om te voldoen aan de officiële LGBT-vriendelijke religieuze normen of anders de gevolgen onder ogen te zien’. Regeringen moeten ‘religieuze instituten aanmoedigen om na te denken over de manier waarop zij hun vertegenwoordigers verantwoordelijk gaan stellen in gevallen waarin ze discriminatie van LGBT en andere genderdiverse personen bevorderen.’ Het valt te bezien wat nationale regeringen gaan doen met dit rapport. Het zal vast een drukmiddel worden.

‘Moeder van alle mensenrecht’

Nu is het verre van ons om ook maar enigszins discriminatie goed te praten. Maar dat is niet het punt. Onder het aanroepen van het beginsel van non-discriminatie, dat wij voluit onderschrijven, wil dit rapport regeringen en kerkelijke leiders dwingen bepaalde standpunten strafbaar te stellen, terwijl het voor degenen die deze standpunten hebben, juist een gewetenszaak is. Een omkering van discriminatie in feite.

Mogen wij in herinnering roepen dat het juist gediscrimineerde en vervolgte christenen waren die in de 17^e eeuw voor het eerst in Europa het principe van universele mensenrechten formuleerden? Dat waren baptistenpredikanten, gevlucht voor de vervolging in Engeland naar Amsterdam en Amerika: Thomas Helwys, Richard Overton, Robert Williams. Zij kwamen als eersten op, niet slechts voor religieuze tolerantie, maar voor het universele recht van ieder mens op vrijheid van godsdienst en geweten.

Historisch gezien is dit het eerste universele mensenrecht dat erkenning vond.² Het wordt daarom wel ‘de moeder van alle mensenrechten’ genoemd.

Maar nu staat in datzelfde Europa juist dit recht ter discussie. Het kan verkeren!

¹ Zie het persbericht van de OCHCHR (Officer of the High Commissioner of Human Rights) van de Verenigde Naties in Genève, *Freedom of religion or belief not incompatible with equality for LGBT persons: UN expert*. 21 juni 2023.

² Zie voor een uitvoerig relaas van deze geschiedenis van de mensenrechten, Everts boek *Christian Faith and the Making of Europe Yesterday and Today*, Frankfurt, Peter Lang, 2021 (revised edition), hoofdstuk 8.